

DOMÈSTICS I NASCUTS DE LA IDENTITAT LOCAL (I)

Jan Grau

Domèstics de fa poc

Entre tantes bèsties fantàstiques i tradicionals, hi trobem entremig algunes figures d'animals dels que no trobem referents històrics i que pertanyen a la vida quotidiana. La majoria d'ells han nascut de la voluntat popular de tenir una bèstia amb connotacions locals, i també en la majoria dels casos ha nascut com a bèstia de foc, responent a la proliferació en els darrers anys de correfocs i festes fogueres diverses.

Dins d'aquesta tipologia trobem per exemple el Pollastre del Prat del Llobregat. Animal escollit perquè el Prat es conegut pels pollastres de pota blava, una raça autòctona molt apreciada.

Un altre exemple és la Truja o la Porca del barri de Sant Antoni de Barcelona. En aquest cas el porquet que és representat acompanyant el sant, s'ha convertit en una femella d'ulls embogits i "peercing" als mogrons, que llençant foc es desplaça sobre rodes. De fet, la Truja poc hi té a veure amb el simpàtic i innocent porquet que està al costat del sant, a la fornícula de sobre l'església a la Ronda de Sant Antoni, tocant al popular mercat del mateix nom.

Podriem citar un bon nombre d'exemples de poblacions que tenen figures, que amb més o menys fidelitat reproduïxen animals domèstics. Per exemple, a la Granada del Penedès, el Ruc és un especimen ben fidel a l'animal original, com també és molt real la Vaca de Vacarisses, casada recentment amb el Bou del Vendrell, una vaca lletera d'aquelles blanques amb taques negres. O també animals que si bé no els podem considerar propiament domèstics, si que són quotidians, com la Mosca d'Hospitalet de Llobregat... o una granja sencera com els capgrossos de Lliçà de Munt....

Viladecavalls n'és un bon exemple d'animals domèstics amb components fantàstics amb el Trumbot, el cavall de doble cap. Però no es tracta d'un cavall amb dos caps, sino que és exactament igual per davant que per darrera, és a dir són dos davants del cavall enganxades pel mig. Podriem dir que es tracta de dos cavalls en una sola figura i aquest fet es deu a la pluralitat de cavalls dels nom de la vila.

Olot, on els domèstics són tradició

La documentació antiga que coneixem sobre bestiar no ens porta cap animal domèstic citat, si exceptuem el bou i la mula que mereixen un tractament apart i que tradicionalment són comuns arreu.

Els primer que coneixem apareix a Olot l'any 1944. Es tracta del Conill, dret i amb les orelles alerta, que va acompanyat de dos capgrossos que són també conills. La iniciativa de fer aquest animal, prové dels veïns de la Plaça del Conill, anomenada així per una família del mateix nom i per una font que està coronada per un conill.

L'existència d'aquest Conill i la competència entre barris, va provocar que la Plaça Palau es fessin amb un Pollastre tres anys després. Diu la veu popular que van escollir un pollastre perquè mentre comentaven la iniciativa de fer un animal, un d'ells tenia a les mans una capsa de llumins que hi tenia un pollastre dibuixat. També és veritat que el pollastre o el gall era part de l'emblema de l'abat de Ripoll, que havia tingut el seu palau en aquella plaça.

La nissaga d'animals domèstics olotins no es va aturar aquí. L'any 1984 neix el Gat del barri de Sant Miquel, pertanyent a la Penya dels Gats de l'esmentat barri. En aquest cas el Gat va armat amb una canya de pescar i porta agafat un peix al que es mira tot traient la llengua.

A Olot també hi ha un Porc, que porta un xai a coll, més modern i gairebé pertanyent a la categoria de gegant per les seves característiques. El Gat i el Conill, així com el Drac local, van drets i això fa que estiguin més pròxims als gegants que a la majoria d'elements del bestiar.

A Olot, el Gat i el Conill van drets i són figures senceres a les quals s'hi accedeix per una porteta practicada a la panxa.

D'alltres domèstics de la festa

Cal fer un esment apart a la Carpa de Vilanova i la Geltrú, que acompanyada del Porró, existeix com a homenatge a la carpa Juanita, que al pati del Museu de Curiositats Marineres, beu amb porró i menja amb cullereta de la mà del senyor Roig Toqués, el seu propietari.

Tornant altra vegada a la Garrotxa, a Sant Esteve d'en Bas existeix la llegenda del Burro Savi, a l'entorn de la qual va néixer un capgrós d'aquest animal i els mateixos gegants, encara que en aquest cas no podem catalogar aquest animal com una peça de bestiar.

Els animals domèstics són els protagonistes de moltes llegendes, algunes d'elles veritables elements d'identitat local.

Un altre animal no catalogable com a element del bestiar festiu, però bèstia festiva al cap i a la fi, és el Burro del Carnaval de Solsona. Penjat del coll per culpa d'una llegenda local, s'ha convertit en un dels protagonistes tradicionals de la festa. Si aneu a Solsona per Carnaval aneu a veure'l, sembla talment real, tant que si es posa a bramar us haureu d'aixoplugar perquè amb una eina de respectables dimensions que té entre potes, de segur que se us pixarà a sobre.

Jan Grau
08/10/98